

Координація та міжвідомча взаємодія у сфері оперативно-розшукової діяльності

Лекція 11. Організація спільних зусиль правоохоронних органів для ефективної протидії злочинності

Чому взаємодія є ключовою?

Дієва протидія злочинності потребує спільних зусиль і співробітництва правоохоронних органів. Належна організація взаємодії в ОРД дозволяє виробити нові підходи у тактиці протидії злочинності, забезпечити професійне реагування на зміни оперативної обстановки та раціональне використання сил і засобів.

Виявлення

Швидке виявлення кримінальних правопорушень

Розкриття

Висока результативність розкриття злочинів

Інформація

Збирання та використання даних про злочинно-активних осіб

Поняття «взаємодії» в теорії ОРД

Взаємодія – філософська категорія, що відображає особливий тип відношення між об'єктами, при якому кожен діє на інші, приводячи їх до зміни, і водночас зазнає впливу з їхнього боку. Вперше в теорії ОРД це поняття розкрив А.Г. Лекарь, який розумів під ним спільні або погоджені за часом, місцем та метою дії двох і більше підрозділів щодо вирішення завдань боротьби зі злочинністю.

1

Суміжні функції

Наявність двох і більше систем із суміжними функціями

2

Одночасність

Системи функціонують одночасно

3

Схожі властивості

Наявність у елементів схожих характеристик

4

Спільна мета

Спільність мети, засобів та діяльності об'єктів

Визначення взаємодії: ключові підходи

В теорії ОРД існує багато визначень поняття «взаємодія». Усі вони підкреслюють узгодженість дій, комплексне використання сил і засобів та спрямованість на досягнення високих результатів у розкритті злочинів.

Узгоджена діяльність

Заснована на законі діяльність процесуального, оперативно-розшукового та організаційно-управлінського характеру

Комплексна модель

Модель комплексного здійснення ОРЗ та інших правоохоронних заходів з урахуванням оперативної ситуації

Об'єднання зусиль

Об'єднання сил, засобів і методів кожного підрозділу Національної поліції, узгоджені за часом, місцем і діями

Законодавче регулювання взаємодії

Напрями взаємодії детально регламентовані у законодавчих та відомчих нормативно-правових актах:

- **Ст. 5 ЗУ «Про Національну поліцію»** – взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування
- **Ст. 11** – взаємодія з населенням на засадах партнерства
- **Ст. 7 ЗУ «Про ОРД»** – зобов'язання здійснювати взаємодію між собою та з іншими правоохоронними органами

📄 **Ключовий документ:** Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами НПУ (наказ МВС від 07.07.2017 р. № 575)

Інструкція про НСРД та інші нормативні акти

Інструкція «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій» (наказ № 114/1042/516/1199/936/1687/5 від 16.11.2012 р.) визначає, що слідчий може проводити НСРД **самостійно, спільно з уповноваженими оперативними підрозділами або доручати їх проведення оперативним підрозділам.**

1

Самостійно

Слідчий проводить НСРД власними силами

2

Спільно

Залучення оперативних підрозділів до спільного проведення

3

За дорученням

Доручення проведення уповноваженим оперативним підрозділам

Форми взаємодії за масштабом

Форми взаємодії можуть мати різний територіальний характер – від місцевого до міжнародного рівня.

Міжнародний

Взаємодія з органами іноземних держав або міждержавних утворень

Загальнодержавний

Залучення підрозділів різних відомств по всій Україні

Регіональний

Взаємодія в межах кількох областей із залученням значної кількості підрозділів

Локальний

В межах однієї адміністративно-територіальної одиниці

Два типи взаємодії оперативних підрозділів

Внутрішня

Між підрозділами у межах однієї системи (Національна поліція)

- Підрозділи карного розшуку
- Органи досудового розслідування
- Підрозділи превентивної діяльності
- Криміналістичні підрозділи
- Патрульна поліція

Зовнішня

Між оперативними підрозділами двох і більше державних органів

- Служба безпеки України
- Державна прикордонна служба
- Державна кримінально-виконавча служба
- Органи місцевого самоврядування
- Громадські формування та ЗМІ

Класифікація внутрішньої взаємодії

Внутрішню взаємодію можливо класифікувати за різними критеріями, що дозволяє системно підходити до її організації.

За характером зв'язків

Безпосередня та опосередкована

За часом

Постійна і тимчасова

За видами діяльності

Оперативно-розшукова, кримінальна процесуальна тощо

За ступенем конспірації

Гласна і негласна

За етапами

Організаційна і тактична

Взаємодія підрозділів кримінальної поліції між собою

Усі підрозділи кримінальної поліції функціонально взаємопов'язані. Така взаємодія може здійснюватися між оперативними підрозділами одного органу, декількох органів поліції та на рівні регіонів.

Обмін інформацією

Спільне обговорення та взаємообмін оперативною інформацією, що існує до початку та отримана внаслідок оперативного пошуку

Аналіз обстановки

Спільний аналіз оперативної обстановки та розстановка наявних сил і засобів для здійснення оперативного пошуку

Спільне планування

Спільне планування, організація та проведення оперативно-розшукових заходів

Міжнародна взаємодія у сфері ОРД

Взаємодія між правоохоронними органами та спеціальними службами інших держав здійснюється у визначених формах:

01

Обмін інформацією

Обмін оперативно значимою, криміналістичною та архівною інформацією про злочини та причетних осіб

02

Виконання запитів

Виконання запитів та доручень за ОРС та розшуковими справами

03

Спільні операції

Взаємне сприяння в проведенні ОРЗ, спільне здійснення спеціальних операцій

04

Обмін досвідом

Обмін досвідом, підготовка кадрів та міжвідомчі наукові дослідження з проблем ОРД

Процесуальні форми взаємодії

Процесуальна взаємодія регламентується КПК, а організаційна – ЗУ «Про ОРД» та відомчими актами. Виділяють три основні процесуальні форми.

1 Виконання дій за дорученням слідчого

Згідно з ч. 3 ст. 40 КПК, слідчий уповноважений доручати проведення слідчих (розшукових) та НСРД оперативним підрозділам. Доручення є обов'язковими та надсилаються у письмовій формі (ст. 41 КПК).

2 Надання матеріалів ОРД слідчому

Матеріали, зібрані оперативними підрозділами, є документами та можуть використовуватися як докази у кримінальному провадженні (ч. 2 ст. 99 КПК).

3 ОРЗ після зупинення розслідування

Якщо підозрюваний переховується (ч. 2 ст. 280 КПК), слідчий оголошує розшук, а його здійснення доручається підрозділам кримінальної поліції (ст. 281 КПК).

Організаційні форми взаємодії

Організаційна форма є похідною від процесуальної і нерозривно пов'язана з нею. До основних організаційних форм належать:

Слідчо-оперативні групи (СОГ)

Створюються при чергових частинах для швидкого реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення. Найбільш поширена форма взаємодії.

Взаємний обмін інформацією

Надання один одному інформації, отриманої в процесі ОРЗ і слідчих дій, для координації спільних зусиль.

Спільні слідчі дії та заходи

Проведення тактичних комбінацій для розкриття злочинів, розшуку підозрюваних та забезпечення безпеки учасників.

Напрями роботи у складі СОГ

Слідчо-оперативні групи забезпечують комплексне використання сил і засобів під керівництвом слідчого. Склад формується відповідно до графіка чергування.

Аналіз матеріалів
Спільний аналіз результатів
оперативного пошуку

Контроль виконання
Контроль за запланованими
заходами

Висунення версій

Відпрацювання версій на підставі
наявних даних

Планування заходів

Планування ОРЗ та слідчих дій

Допомога підрозділів

Підготовка до проведення заходів

5 етапів взаємодії у кримінальному провадженні

Взаємодія підрозділів кримінальної поліції з органами досудового розслідування охоплює весь цикл кримінального провадження – від початку до судового розгляду.

Етапи I–III: Від початку до розслідування

Етап I – Початок провадження

Огляд місця події, аналіз зібраних матеріалів, з'ясування достатності даних для внесення відомостей до ЄРДР. Слідчий – голова СОГ.

1

2

Етап II – Планування

Оцінка первинної інформації, побудова слідчих версій з урахуванням ОРД та криміналістичної характеристики злочинів, визначення обставин для встановлення.

3

Етап III – Подальше розслідування

Проведення слідчих дій, НСРД, встановлення нових джерел доказів, подолання протидії розслідуванню. Ведення СОСКП для обліку та систематизації даних.

Етапи IV–V: Завершення та суд

Етап IV – Завершення досудового розслідування

Підведення підсумків розслідування. Спільне обговорення результатів оперативного пошуку – важлива форма взаємодії. Саме у цей період найчастіше розробляються та реалізуються **профілактичні заходи спеціального криміналістичного характеру.**

Етап V – Судовий розгляд

Суд має право доручити органу досудового розслідування виконати певні слідчі дії. На цій стадії вирішуються питання **нейтралізації протидії судовому розгляду та забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства.**

Розмежування компетенції слідчого та оперативного працівника

Попри тісну взаємодію в межах СОГ, їхні процесуальні ролі чітко розмежовані.

Слідчий

- **Процесуальна самостійність:** відповідальність за законність дій
- **Керівна роль:** головна фігура у СОГ, надає обов'язкові доручення
- **Доказування:** самостійно оцінює докази та кваліфікує злочин

Оперативний працівник

- **Допоміжна роль:** діє на підставі доручення слідчого
- **Специфічні методи:** здійснює ОРЗ та НСРД для пошуку джерел доказів
- **Оперативний пошук:** ініціативний пошук злочинно-активних осіб

Алгоритми спільних дій: обшук та затримання

Ці дії вимагають максимальної синхронізації в межах СОГ.

Під час обшуку

- Інструктаж

Слідчий визначає мету, розподіляє ролі

- Забезпечення доступу

Оперативники блокують входи, контролюють осіб

- Пошукові дії

Спільний пошук схованок за оперативними даними

- Оформлення

Слідчий описує та вилучає предмети, веде протокол

Під час затримання

- Фізичне захоплення

Оперативники затримують особу, застосовують спецзасоби

- Особистий обшук

Вилучення зброї та предметів на місці затримання

- Документування

Складання протоколу (ст. 208 КПК) із зазначенням часу та підстав

Інформаційний обмін та координація в умовах воєнного стану

Інформаційний обмін

- Передача матеріалів ОРД – оперативні підрозділи надають слідчому матеріали як докази
- Взаємообмін даними – результати НСРД та слідчих дій для висунення нових версій
- Бази даних – спільне використання інформаційних систем та кримінального аналізу

Воєнний стан

- **Розширення суб'єктів:** координація з ЗСУ, Військовою службою правопорядку та СБУ
- **Посилена конспірація:** загроза обстрілів, блокпости, обмежений рух
- **Швидке реагування:** робота у «вікнах» між обстрілами
- **Фіксація воєнних злочинів:** мобільні групи з вибухотехніками та криміналістами